

Pacte de política alimentària urbana de Milà

15 d'octubre de 2015.

Considerant que les ciutats, que és on resideix la meitat de la població mundial, tenen un paper estratègic en el desenvolupament dels sistemes alimentaris sostenibles i la promoció de dietes saludables, i que, malgrat ser diferents entre si, totes elles constitueixen un centre d'innovació econòmica, política i cultural, i gestionen grans recursos públics, infraestructures, inversions i competències;

Considerant que els sistemes alimentaris actuals estan cridats a oferir un accés constant i segur a una varietat d'aliments adequats, segurs, locals, justos, saludables i nutritius per a tothom; que el proveïment alimentari de les ciutats s'haurà d'enfrontar a diferents obstacles, entre ells el desequilibri en termes d'accés i distribució, el deteriorament ambiental, l'escassetat de recursos i el canvi climàtic, formes de producció i consum no sostenibles, pèrdues i malbaratament d'aliments;

Considerant que el procés d'urbanització accelerat té un profund impacte sobre el nostre planeta —en l'àmbit econòmic, social i ambiental—, amb èmfasi en la necessitat de reconsiderar les formes de proveïment dels productes alimentaris i l'aigua a les ciutats, així com d'altres béns i serveis essencials;

Considerant que la fam i la malnutrició, en diverses formes, coexisteixen dins de totes les ciutats i es converteixen en una càrrega pesada en termes de salut i benestar individual, i en un cost social i econòmic notable per a famílies, comunitats, ajuntaments i estats;

Considerant que les empreses agrícoles familiars i els petits productors d'aliments (en particular, les dones productores en diferents països) tenen un paper fonamental en el proveïment d'aliments a les ciutats i els territoris limítrofs, contribuint a preservar sistemes alimentaris resilents, justos i culturalment adequats, i que la reorientació dels sistemes alimentaris i de les cadenes de valor a favor de dietes sostenibles permet tornar a apropar consumidors i productors rurals i urbans;

Considerant que l'agricultura urbana i periurbana ofereixen diferents oportunitats per a la conservació i integració de la biodiversitat en el context urbà/regional i en els sistemes alimentaris, la qual cosa contribueix a la creació de sinergies entre seguretat alimentària i nutricional, els serveis relacionats amb els ecosistemes i el benestar humà;

Considerant que, atesa l'estreta relació existent entre les polítiques alimentàries i molts altres desafiaments i polítiques en l'àmbit urbà —com ara la pobresa, la protecció social i sanitària, la higiene i els serveis higienicosanitaris, la planificació de l'ús del territori, els transports i el comerç, el sector energètic, la instrucció i la capacitat de reacció a les catàstrofes—, és essencial adoptar un enfocament integrat comprensiu, interdisciplinari i interinstitucional;

Considerant que la societat civil i el sector privat exerceixen un paper clau per al proveïment d'aliments a les ciutats, contribuint amb experiència, innovació i campanyes a favor de sistemes alimentaris més sostenibles, i per a la incorporació dels enfocaments d'inclusió social i drets humans en les polítiques alimentàries urbanes;

Recordant els compromisos assumits per les ciutats per fer front al canvi climàtic; per promoure estratègies i accions dirigides a la reducció de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle i afavorir l'adaptació als efectes del canvi climàtic sobre els sistemes alimentaris urbans (per exemple, en ocasió d'edicions successives del Fòrum Urbà Mundial i de la imminent Conferència sobre Habitatge i Desenvolupament Urbà Sostenible Habitat III); i per fomentar la gestió sostenible de la biodiversitat a través d'iniciatives urbanes en el marc del Conveni sobre la Diversitat Biològica;

Considerant que les ciutats i els territoris limítrofs tindran en el futur un paper actiu a l'hora de portar a la pràctica processos internacionals com les metes i els objectius de desenvolupament sostenible (ODS), en el marc de l'Agenda de desenvolupament sostenible post-2015, i que s'involucraran en les pròximes negociacions per al Conveni marc de les Nacions Unides sobre el canvi climàtic (COP 21), per contribuir a la iniciativa Zero Hunger Challenge, abordar la qüestió de les dietes urbanes sostenibles durant la Segona Conferència Internacional sobre la Nutrició, i assumir un paper important al Marc post-2015 per a la

reducció del risc de catàstrofes;

Reunits/ides a Milà, amb motiu de l'Expo 2015, dedicada al tema "Alimentar el planeta, energia per a la vida", afirmem el següent:

NOSALTRES, ALCALDES/ESSES I REPRESENTANTS DE LES AUTORITATS LOCALS, EN SIGNAR EL MILAN URBAN FOOD POLICY PACT, ENS COMPROMETEM A:

1. Treballar per desenvolupar sistemes alimentaris sostenibles, inclusius, resilents, segurs i diversificats, per assegurar menjar sa i accessible per a tothom en un marc d'acció basat en els drets, a fi de reduir els malbarataments d'aliments i preservar la biodiversitat i, alhora, mitigar i adaptar-se als efectes del canvi climàtic;
2. Promoure la coordinació entre departaments i sectors en l'àmbit municipal i territorial, afavorint la inclusió de consideracions relatives a la política alimentària urbana dins de les polítiques, programes i iniciatives en el camp social, econòmic i ambiental, que concerneixin, entre altres coses, la distribució i el proveïment d'aliments, la protecció social, la nutrició, l'equitat, la producció alimentària, la instrucció, la seguretat alimentària i la reducció dels malbarataments;
3. Promoure la coherència entre les polítiques i els programes municipals relatius a l'alimentació i les polítiques i els processos subnacionals, nacionals, regionals i internacionals pertinents.
4. Involucrar tots els sectors del sistema alimentari (incloses les autoritats locals, els ens tècnics i acadèmics, la societat civil, els petits productors i el sector privat) en el desenvolupament, l'actuació i l'avaluació de polítiques, programes i iniciatives en el camp alimentari;
5. Revisar i modificar les polítiques, els plans i les normes existents en l'àmbit urbà per afavorir la creació de sistemes alimentaris justos, resilents i sostenibles;
6. A cada ciutat, fer servir el marc d'acció com a punt de partida per organitzar el propi sistema alimentari urbà, i compartir els avenços entre les ciutats participants, els governs nacionals de pertinença i les organitzacions internacionals, si escau;
7. Promoure la participació d'altres ciutats en el marc de la nostra acció a favor de les polítiques alimentàries.

Signatura:

(Nom de la persona representant autoritzada de la ciutat o govern

local)

En representació de (ciutat de

) Data:

Marc estratègic d'acció

Aquest marc estratègic d'acció és de tipus **voluntari**. Té el propòsit d'oferir una sèrie d'opcions estratègiques a les ciutats interessades a aconseguir **sistemes alimentaris més sostenibles**, a través de l'adopció del Pacte de política alimentària urbana de Milà impulsat per la ciutat de Milà en ocasió de l'Expo 2015 "Alimentar el planeta, energia per a la vida".

Aquest marc d'acció es basa en l'experiència concreta de les ciutats participants i té en compte una sèrie de compromisos, objectius i metes pertinents. Les diferents opcions s'han agrupat en camps temàtics, però han de considerar-se punts de partida per assolir l'objectiu comú de sistemes alimentaris sostenibles. La majoria de les intervencions (com els dinars a les escoles o els horts urbans) podrien ser competència de més d'un sector o departament municipal. Gairebé totes elles tindran un impacte en diferents dimensions (econòmica, social, sanitària, ambiental) del desenvolupament sostenible.

Les ciutats poden seleccionar, adaptar i agrupar les diferents opcions en línies guia, a discreció seva, a fi d'ajustar-les al seu context específic. En qualitat de material tècnic addicional, es proporciona material informatiu i exemples de bones pràctiques.

Accions recomanades: preparar un context favorable per a una acció eficaç (governança)

1. **Fomentar la col·laboració entre agències i departaments municipals**, i buscar l'alineació de les polítiques i programes que afecten el sistema alimentari als diferents sectors i nivells administratius, adoptant i promovent un enfocament basat en els drets; les diferents opcions poden incloure la contractació de personal fix en l'àmbit municipal, la reassignació dels encàrrecs i dels procediments i la redistribució dels recursos.
2. **Promoure la participació de les parts interessades** en l'àmbit municipal a través del diàleg polític i, en el seu cas, el nomenament d'un/a conseller/a per a la política alimentària o el desenvolupament d'una plataforma que reuneixi a les diferents parts interessades o un consell per a l'alimentació, i a través d'activitats d'educació i sensibilització.
3. **Identificar, mapar i avaluar les experiències locals** i les iniciatives alimentàries de la societat civil a fi de transformar bones pràctiques en programes i polítiques, amb el suport dels ens d'investigació o institucions acadèmiques locals.
4. **Desenvolupar o revisar les polítiques i els programes alimentaris urbans** i garantir l'assignació de recursos adequats per a les polítiques i programes en el camp alimentari dins de les administracions ciutadanes; revisar, harmonitzar i consolidar els reglaments municipals, i desenvolupar capacitats estratègiques a favor d'un sistema alimentari més sostenible, just i saludable, equilibrant els interessos urbans i rurals.
5. **Desenvolupar o millorar sistemes d'informació multisectorials** orientats al desenvolupament de polítiques i a l'assumpció de responsabilitat, augmentant la disponibilitat, qualitat, quantitat, cobertura, gestió i intercanvi de dades relatives a sistemes alimentaris urbans, inclosos la recollida formal de dades i de les generades per la societat civil i altres socis.
6. **Desenvolupar una estratègia de reducció del risc de catàstrofes** per millorar la resiliència dels sistemes alimentaris urbans, incloses les ciutats més afectades pel canvi climàtic, les crisis prolongades i la inseguretats alimentària crònica en les àrees urbanes i rurals.

Accions recomanades: promoure dietes sostenibles i nutrició

7. **Promoure dietes sostenibles** (saludables, segures, culturalment adequades, ambientalment sostenibles i fundades en els drets) a través de programes pertinents en el camp de l'educació, la promoció de la salut i la comunicació, amb atenció especial a escoles, centres d'atenció, mercats i mitjans d'informació.

8. **Lluitar contra les malalties no transmissibles associades a dietes inadequades i obesitat**, amb especial atenció, quan sigui necessari, a reduir l'aportació de sucre, àcids grassos trans, carns i productes lactis, i augmentant el consum de fruita, verdura i aliments no elaborats.
9. **Desenvolupar directrius a favor de dietes sostenibles** a fi d'informar consumidors, planificadors urbans (en particular relacionats amb la contractació pública d'aliments), proveïdors de serveis alimentaris, minoristes i operadors en el camp de la producció i la transformació alimentària, promovent campanyes de comunicació i formació.
10. **Adequar les normes i els reglaments a fi de garantir l'accés a dietes sostenibles i a l'aigua potable** per a les estructures públiques com ara hospitals, estructures sanitàries i d'assistència a la infantesa, llocs de treball, universitats, escoles, serveis alimentaris i de restauració, oficines públiques i llocs de detenció i, sempre que sigui possible, per a la gran distribució privada, la distribució a l'engròs i els mercats.
11. **Estudiar instruments normatius i voluntaris** per a la promoció de dietes sostenibles, amb la implicació de societats privades i públiques, depenent dels casos, a través de polítiques de comercialització, publicitat i etiquetatge; incentius o desincentius econòmics; i agilitar les normes que regulen la comercialització de menjars i begudes sense alcohol per als nens i nenes, d'acord amb les recomanacions de l'Organització Mundial de la Salut.
12. **Promoure una acció conjunta per part dels sectors de l'alimentació i de la salut**, a fi d'actuar mitjançant estratègies centrades en les persones, a favor d'estils de vida saludables i d'inclusió social.
13. **Invertir i comprometre's per aconseguir l'accés universal a l'aigua potable i a un sanejament adequat**, amb la participació de la societat civil i altres col·laboradors, segons escaigui.

Accions recomanades: assegurar l'equitat social i econòmica

14. **Utilitzar les transferències d'aliments i diners**, i altres formes de protecció social (bancs d'aliments, menjadors comunitaris, rebostos d'emergència, etcètera), per assegurar l'accés a un menjar sa als segments vulnerables de la població, tenint en compte les conviccions, cultures, tradicions, costums i preferències alimentàries específiques de les diferents comunitats, en el respecte de la dignitat humana i per evitar una marginació més gran.
15. **Redefinir els programes dels menjadors escolars** i altres serveis alimentaris institucionals a fi d'oferir menjar sa, de procedència local/regional, de temporada i produïda de manera sostenible.
16. **Promoure una ocupació decent per a tothom**, a través de relacions econòmiques equitatives, una retribució justa i una millora de les condicions de treball en l'àmbit alimentari i agrícola, amb la plena inclusió de les dones.
17. **Fomentar i donar suport a activitats d'economia social i solidària**, amb especial atenció a activitats en el camp alimentari, que afavoreixin mitjans de vida sostenibles per als segments marginats de la població en els diferents nivells de la cadena alimentària i facilitin l'accés a aliments sans i segurs en les àrees urbanes i rurals.
18. **Promoure la constitució de xarxes i donar suport a les activitats de la societat civil** (com ara horts i menjadors comunitaris, menjadors socials, etcètera) destinades a crear inclusió social i a proporcionar menjar als segments marginats.
19. **Promoure l'educació, la capacitació i la investigació participatives**, per reforçar l'acció local destinada a augmentar la justícia social i econòmica, promoure enfocaments basats en els drets, reduir la pobresa i afavorir l'accés a aliments adequats i nutritius.

Accions recomanades: promoure la producció alimentària

20. **Promoure i consolidar la producció i la transformació alimentària urbana i periurbana** a través d'enfocaments sostenibles, i integrar l'agricultura urbana i periurbana als programes municipals per a la resiliència.
21. **Promoure la coherència en les interaccions entre les ciutats i la producció i transformació alimentària en les àrees rurals limítrofes**, centrant-se en els petits productors i en les empreses agrícoles familiars, i amb atenció especial a empoderar dones i joves.
22. **Adoptar un enfocament ecosistèmic per orientar una planificació holística i integrada de l'ús del territori**, en cooperació entre les autoritats urbanes i rurals i altres ens per gestionar els recursos naturals, combinant les característiques del territori amb estratègies per a la reducció dels riscos, a fi d'augmentar les oportunitats de producció agroecològica, la protecció de la biodiversitat i del terra agrícola, l'adaptació als canvis climàtics, el turisme i el temps lliure i altres serveis ecosistèmics.
23. **Protegir i permetre l'accés segur i la propietat de terres** per a una producció alimentària sostenible en les àrees urbanes i periurbanes, incloent parcel·les per a horts comunitaris i petits productors, per exemple a través de bancs de terres o fideïcomisos de terres comunitàries, assegurar l'accés a terres municipals per a producció agrícola local i promoure la integració mitjançant plans i programes d'ús del territori i de desenvolupament urbà.
24. **Fomentar l'erogació de serveis per als productors alimentaris a les ciutats i zones limítrofes**, inclosa la formació tècnica i l'assistència financera (crèdit, tecnologies, seguretat alimentària, accés al mercat, etcètera), per a la creació d'un sistema alimentari multigeneracional i econòmicament sostenible, que promogui pràctiques com ara l'ús d'adobs derivats de residus alimentaris, d'aigües residuals, d'energia generada per residus, etcètera, i assegurar al mateix temps que aquestes activitats no contrastin amb el consum humà.
25. **Donar suport a les cadenes de subministrament curtes**, les organitzacions de productors, les xarxes i les plataformes de productor a consumidor, i altres sistemes de mercat que integrin les infraestructures socials i econòmiques per a un sistema alimentari urbà que connecti les àrees urbanes amb les rurals. Això podria incloure iniciatives de la societat civil i d'economia social i solidària, així com sistemes de mercat alternatius.
26. **Millorar la gestió i la reutilització de les aigües (residuals)** en l'agricultura i la producció alimentària, a través de polítiques i programes que adoptin enfocaments participatius.

Accions recomanades: millorar el proveïment i la distribució alimentària

27. **Avaluar els fluxos alimentaris cap a i dins de les ciutats**, per assegurar l'accés a aliments frescos i econòmicament accessibles per als barris d'ingressos baixos i menys dotats de serveis, fomentant alhora modes de transport i logística sostenibles a fi de reduir les emissions de CO₂, gràcies a combustibles o mitjans de transport alternatius.
28. **Fomentar la millora de les tecnologies i infraestructures d'emmagatzemament, transformació, transport i distribució alimentària**, connectant les àrees periurbanes amb les àrees rurals limítrofes, a fi de garantir el consum d'aliments de temporada i reduir la inseguretat alimentària, la pèrdua i els malbarataments d'elements nutrients i de gèneres alimentaris, prestant una atenció especial, dins de la cadena de valor, a les empreses alimentàries mitjanes i petites, font d'ocupació digna i estable.
29. **Avaluar, revisar o consolidar sistemes de control alimentari** a través de l'actuació d'un sistema de normes i disposicions locals en matèria de seguretat alimentària que 1) garanteixin que els productors i els proveïdors al llarg de la cadena alimentària operin responsablement; 2) eliminin les barreres d'accés al mercat per a les empreses agrícoles familiars i els petits productors; 3) integrin seguretat alimentària, salut i protecció ambiental.

30. **Revisar les polítiques públiques en matèria de proveïment i comerç**, a fi de facilitar el proveïment alimentari per cadenes curtes de subministrament a través de la connexió entre ciutats i assegurar el proveïment d'aliments sans, i afavorir alhora l'accés a l'ocupació, unes condicions de producció justes i una producció sostenible per als segments més vulnerables de productors i consumidors, aprofitant el potencial del proveïment públic per concretar el dret a l'alimentació per a tothom.
31. **Desenvolupar polítiques i programes en suport dels mercats municipals públics**, inclosos els mercats agrícoles, els mercats informals, els mercats a l'engròs i al detall, restaurants i altres subjectes que operen en el sector de la distribució alimentària, reconeixent les diferències entre ciutats respecte al paper dels operadors públics i privats en el sistema dels mercats.
32. **Millorar i ampliar les infraestructures** en relació amb els sistemes de mercat que connecten als compradors urbans amb venedors urbans, periurbans i rurals, afavorint alhora la cohesió social i la confiança, donant suport a l'intercanvi cultural i assegurant mitjans de vida sostenibles, especialment per a dones i joves emprenedors.
33. **Reconèixer la contribució del sector informal** en els sistemes alimentaris urbans (en termes de proveïment alimentari, creació de llocs de treball, promoció de dietes locals i gestió ambiental) i assegurar un suport i una formació adequats en àrees com la seguretat alimentària, l'alimentació sostenible, la prevenció i la gestió dels residus.

Accions recomanades: limitar el malbaratament d'aliments

34. **Reunir els operadors del sistema alimentari a fi d'avaluar i monitorar la reducció de les pèrdues i dels malbarataments d'aliments** en totes les fases de la cadena alimentària ciutat/regió (producció, transformació, embalatge, preparació alimentària segura, presentació i gestió, reutilització i reciclatge), i assegurar una planificació i un disseny holístics, la transparència, la responsabilitat i la integració de les polítiques.
35. **Sensibilitzar la població en matèria de malbarataments i pèrdues d'aliments** a través d'esdeveniments i campanyes específiques; identificar punts focals com ara institucions educatives, mercats comunitaris, botigues d'empreses i altres iniciatives de solidaritat o d'economia circular.
36. **Col·laborar amb el sector privat, institucions educatives i d'investigació, i organitzacions comunitàries** per desenvolupar i revisar, si escau, polítiques i normes municipals (per exemple, procediments, normes estètiques i de classificació, dates de caducitat, etcètera) per a la prevenció dels malbarataments alimentaris, o per recuperar de manera segura aliments i embalatges a través d'un sistema que fomenti l'ús i no el malbaratament del menjar.
37. **Afavorir, sempre que sigui possible, la recuperació i la redistribució d'aliments segurs i nutritius destinats al consum humà**, amb risc de pèrdua, rebuig o malbaratament, procedents de la producció, la fabricació, la venda al detall, la restauració, el comerç a l'engròs i el sector de l'hostaleria.